

Preprečevanje čebeljega ropa

Vlado Auguštin*, vlado.augustin@czs.si

Vsak čebelar bi moral vedeti, kaj povzroči rop, kdaj se pojavlja, kako nastane, kako ga prepoznamo in kako ugotovimo, katera čebelja družina ropa, prav tako pa tudi, kako ga preprečimo in nato uredimo stanje v čebelnjaku. V tem prispevku je predstavljena tehnična rešitev za preprečevanje čebeljega ropa.

Vzrok za rop čebel je njihov nagon po preživetju in s tem po pridobivanju medu. Čebele v naravi ne iščejo samo nektarja, mane in medu v satju, ampak jih pogosto pritegne tudi vonj sirupov, sladkorja, sadnih sokov ter vonj vseh drugih sladkih snovi, do katerih imajo dostop. Kadar v naravi ni paše, skušajo čebele med, če imajo za to kako priložnost, ukrasti drugim čebeljim družinam. Pogosto so najmočnejše čebelje družine z največ medu najbolj nagnjene k temu, da si prilastijo še rezerve medu šibkejših čebeljih družin.

Rop čebeljih družin ne traja dolgo, le nekaj ur, seli pa se od enega čebeljega panja do drugega in lahko zajame celoten čebelnjak. Če ropa v čebelnjaku ne preprečimo takoj, lahko ta povzroči velikansko in nepopravljivo škodo. Rop lahko preprosto zaznamo po dejavnosti čebel na bradi panja. Če opazimo, da se čebele na bradi panja spopadajo med seboj, da so na njej razmetani koščki voska in mrtve čebele, v okolici panja pa letajo čebele, ki ne prinašajo hrane, je to znak, da se moramo lotiti ukrepov, s katerimi bomo preprečili nadaljnje ropanje.

Včasih je težko takoj ugotoviti, ali so v panju roparice ali le napačno vletene druge čebele iz istega

čebelnjaka. Pri roparicah, ki so pogosto prav čebele iz sosednjih panjev istega čebelnjaka, lahko izkušen čebelar takoj opazi določeno zbežanost, nekakšno nervozo in značilno vedenje »krivca«. Na bradi tujega panja roparice ne pristajajo brezskrbno niti se ne spuščajo v »hraber« boj s stražarkami. Zdi se, da namesto tega skušajo smukniti mimo stražark, pri tem pa pazijo, da se jih ne bi dotaknile. Če stražarke ujamejo roparice, se jih te skušajo otresti. Če so skušale vdreti v panj močne čebelje družine, so njihove možnosti, da bi se rešile žive, zelo majhne. Izgubljena čebela, ki pristane na žrelu tujega panja, pa se vede povsem drugače: umakne se v kot in se zbežano prepusti stražarkam, ki so jo ujele.

Začetnik kaj lahko zamenja pojav čebeljega ropa z živahno dejavnostjo čebel ob medenju ali z orientacijskimi izleti mladih čebel okoli panja. Mlade čebele namreč krožijo okoli panja, da bi se seznanile s svojo okolico, pri tem pa med njimi ni opaziti nikakršnega boja niti nikakršnega preplaha. Te letalne igre po navadi potekajo sredi dneva, še posebej ob toplih in sončnih dnevih.

Včasih poteka čebelje ropanje tako neopazno, da ga je v resnici težko ugotoviti. Pri takšnem ropanju čebele vdirajo v panj v manjšem številu in neopazno odnašajo med, na žrelu pa ni nikakršnih sledov boja. Kljub temu tujke nenehno vdirajo v panj in sproti odnašajo med. V panj vdrejo mimo robov na žrelu oz. prek razpok v panju in posamič zlezajo mimo stražark. Čebelar jih lahko opazi le, če zelo pozorno opazuje dogajanje. Tak način ropanja imenujemo tiho ropanje, proti kateremu se čebele težko upirajo, po navadi pa tega niti ne poskušajo.

Za preprečevanje ropa poznamo številne preventivne ukrepe:

- vzreja močnih, zdravih in živalnih čebeljih družin,
- hitri pregledi čebeljih družin,
- zoženje žrel na minimalno širino v brezpašnem obdobju,
- zoženje žrel pri šibkih čebeljih družinah,
- preprečevanje razlivanja sladkorne raztopine,
- zapiranje nepotrebnih odprtín v panju,
- oblikovanje manjših čebeljakov, tako da pasišče ni prezasedeno in da se ne pojavi pomanjkanje hrane,
- večja razdalja do sosednjih čebeljakov,
- čim manjše vznemirjanje čebel,
- stalno spremljanje stanja v čebelnjaku.

»Predor«, ki preprečuje ropanje

*svetovalec JSSČ za tehnologijo čebelarjenja

Če moramo v brezpašnem obdobju nujno odpreti panje, jih odpremo previdno in na hitro opravimo potrebno delo. Pri tem delu satja nikoli ne odlagamo tako, da bi bilo za čebele lahko dostopno. Odkrito ploskev satov vedno pokrijemo z mokrim platnom. Tako platno je uporabno tudi za druge dele panja, ki jih je treba pri opravih s čebelami odstraniti iz panja. Za ta namen uporabljamo tudi posebej izdelan zaboj, v katerega npr. pri pregledih panjev shranimo satje s čebelami.

Če kljub vsemu opazimo ropanje čebel, moramo v panju zožiti žrela ter zadelati vse razpoke in odprtine, skozi katere bi lahko vdrle tujke. Kadar je napadena samo ena, sicer razmeroma močna čebelja družina, jo lahko preselimo na drugo mesto v čebelnjaku. Tja, kjer se je ropanje začelo, postavimo drug panj. V njem naj bo en sam sat z zelo majhno količino medu. Pogosto je posledica tega ukrepa, da rop preneha takoj, ko čebele iz njega poberejo ves med.

Najučinkovitejši način za preprečevanje ropa pa je uporaba tako imenovanega »predora«, ki ga vstavimo v odprtino žrela. Predor preprosto naredimo iz

tiskarske pločevine, tako da ga prilagodimo širini in višini žrela panja. Poglavitno pa je, da njegova dolžina ni krajša od 12 cm (glej sliko).

Delovanje takega predora temelji na načinu premikanja roparic, ki hočejo pri vstopu v panj po najkrajši poti priti do medenih zalog. Ko roparka pride v panj, ji predor preprečuje takojšen dostop do medenih satov, zato se v njem dezorientirano vrti v krogu, dokler je stražarke ne našenejo. Predor uporabljamo tedaj, kadar obstaja možnost ropa. Dovolj je, da pripravljeni predor vstavimo v žrelo, tako da je pločevina obrnjena navzdol, in naši problemi z ropom bodo rešeni. V obdobju, ko predora ne uporabljamo, ga dezinficiramo in shranimo do naslednje uporabe.

Čebelarjem svetujem, da ta preprosti pripomoček uporabljajo čim pogosteje. Vsi se moramo namreč zavedati, da roparice iz prizadetih čebeljih družin ne odnesejo zgolj medu, temveč s seboj prinesejo tudi na tisoče varoj in drugih povzročiteljev čebeljih bolezni. Zdrava čebelja družina se tako lahko v nekaj dneh hudo okuži z varojami. ■

Poročilo o rezultatih interne kontrole medu v letu 2012

Andreja Kandolf Borovšak*, andreja.kandolf@czs.si

Uvod

Tudi leta 2012 je na podlagi **Uredbe o izvajanju Programa ukrepov na področju čebelarstva v RS v letih 2011–2013 (Ur. l. RS, 4/11)** in razpisa Ministrstva za kmetijstvo in okolje potekala interna kontrola medu. Kontrolo kakovosti medu je izvajal Kmetijski inštitut Slovenije (KIS), kontrolo ostankov sredstev za zatiranje varoj v medu pa inštitut za ekološke raziskave ERICO iz Velenja. Posebnost programa je bila, da je čebelar lahko oddal v analizo samo en vzorec, vzorce pa so zbirali po statističnih regijah v takem obsegu, kot je bilo določeno v Operativnem programu interne kontrole in ocenjevanja medu v letu 2012. V interno kontrolo medu je bilo vključenih 228 vzorcev iz vse Slovenije.

KIS je opravil meritve vsebnosti vode, električne prevodnosti, vsebnosti HMF, senzorično in mikroskopsko analizo na 110 vzorcih medu.

ERICO je v 118 vzorcih medu ugotavljal vsebnost kumafosa, timola in razpadnih produktov amitraza. Kumafos vsebujeta sredstvi CheckMite® za poletno zatiranje varoj in Perizin za zimsko zatiranje, timol vsebuje sredstvo Apiguard, v Sloveniji pa ni nobene-

ga registriranega sredstva, ki bi vsebovalo amitraz. V medu je kumafosa lahko največ 100 µg/kg, amitraza oz. njegovih razpadnih metabolitov pa največ 200 µg/kg medu. Kljub temu da za timol ni predpisane vrednosti, pa te snovi ne smemo začutiti pri senzorični analizi medu.

Označenost vzorcev

Pri označevanju medu najdemo precej napak (glej Graf 1). Čeprav smo uvedli enotne nalepke za med, je bilo še vedno neustrezno označenih **približno 42 % vzorcev**, 15 % oddanih vzorcev pa ni imelo prelepke. Najpogostejša napaka pri označevanju je označevanje neto količine, saj je vrednost števila, ki označuje neto količino, premajhna. Te napake se pojavljajo tako pri ročnih zapisih kot pri tiskanih napisih, ugotovili pa so jo v nekaj več kot 35 % vzorcev. Pogosto je napačno zapisan tudi rok

Tako slabih rezultatov glede vsebnosti kumafosa v medu doslej še nismo ugotovili!

* mag., svetovalka JSSČ za zagotavljanje varne hrane